

Dönem : 3
Toplantı : 3

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 508 e | nci ek

24.5.1967 tarihli ve 868 sayılı kanunla bâzı maddeleri değiştirilmiş bulunan 22.4.1962 tarihli ve 45 sayılı Yüksek Hâkimler Kurulu Kanununun adı ile bâzı maddelerinin değiştirilmesine, bâzı maddelerinin kaldırılmasına ve yeni geçici maddeler eklenmesine dair kanun tasarısı ile İstanbul Milletvekili İsmail Hakkı Tekinel'in, 45 sayılı Yüksek Hâkimler Kurulu Kanununun 31 ve 53 ncü maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifleri ve Adalet Komisyonu raporu hakkında Anayasa Komisyonu raporu (1/589, 2/617, 2/618)

Anayasa Komisyonu Raporu

Millet Meclisi
Anayasa Komisyonu
Esas No: 1/589
Karar No: 11

7.4.1972

Yüksek Başkanlığa

22.4.1962 tarih ve 45 sayılı Yüksek Hâkimler Kurulu Kanununun adı ile bâzı maddelerinin değiştirilmesine, bâzı maddelerinin kaldırılmasına ve geçici maddeler eklenmesine dair kanun tasarısı ile İstanbul Milletvekili İsmail Hakkı Tekinel'in 45 sayılı Yüksek Hâkimler Kurulu Kanununun 31 ve 53 ncü maddelerinin değiştirilmesine dair kanun teklifleri İhtizük gereğince muhavvel bulunduğu Adalet Komisyonunda müzakere edilerek mezkûr Komisyona rapora bağlanmak suretiyle Başkanlığımıza gönderilmiş ve ve Millet Meclisinin gündemine 508 sıra sayısı ile girmiştir.

Millet Meclisi gündemine bu suretle girmiş bulunan mezkûr kanun tasarısı ve tekliflerinin «Bâzı noktalarının Anayasaya aykırı olduğu ve bilhassa geçici 15 nci maddesinin Anayasanın 139 ncü maddesine aykırı düştüğü» Komisyonumuz üyelerinin bâzıları tarafından Komisyon Başkanlığına bildirilmesi üzerine Komisyon Başkanlığımız Millet Meclisi Başkanlığına 9.3.1972 gün ve 5501 sayılı bir tezkere yazarak gündeme girmiş bulunan mezkûr tasarısı ve tekliflerin Komisyonumuza havalesini talebetmiş ve Meclis Başkanlığınca da Millet Meclisi Umumi Heyetinin 13.3.1972 günlü oturumunda Umumi Heyette işbu tezkere okunmak suretiyle Komisyonumuza havalesi Umumi Heyet kararına müsteniden tahakkuk etmiştir.

Komisyon Başkanlığımızın yukarıda da belirtildiği veçhile Adalet Komisyonunca kabul edilen metnin bâzı noktalarının Anayasaya aykırı olduğu ve bilhassa geçici 15 nci maddesinin Anayasanın 139 ncü maddesine aykırı düştüğü keyfiyeti :

1. — İlgili kuruluşlar ve Hükümet temsilcilerinin de hazır bulunduğu oturumda müzakere edilerek evveliminde Adalet Komisyonu metninin 15 nci maddesinin Anayasanın 139 ncü maddesine aykırı düşüp düşmediği değil, mezkûr geçici maddenin aynı zamanda Anayasanın diğer maddelerine de aykırı bulunup bulunmadığının müzakeresi yapılmıştır. Müzakere neticesinde İhtizüğün 37 nci maddesi gereğince komisyonların kendilerine muhavvel tasarısı ve tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını teklif etmekle mükellef buldukları da dikkat nazarına alınmak suretiyle Anayasanın 22.9.1971 tarih ve 1488 sayılı Kanunla değiştirilen 143 ve 144 ncü maddeleri ile geçici 19 ncü maddesi hükümleri icabı 45 sayılı Yüksek Hâkimler Kurulu Kanununda da gerekli değişikliklerin yapılmasının zorunlu bulunduğu, mevcut Hâkimler Kurulunun

lâğvı dolayısıyla bu müessesenin yeniden tanzim edilmekte bulunduğu bu durum karşısında men-suplarının hukukî durumlarının tanzim esnasında düşünülmesinin zarurî bulunduğu dolayısıyla Yargıtaya kanunen üye seçmekte bulunan Yüksek Hâkimler Kurulu âzalarının birinci sınıfa ayrılmış ve Yüksek Mahkemelere üye olma hakkını kazanmış hâkimler olup menşeleri, yetişme tarzları, nitelikleri, kadro ve görevleri bakımından 45 sayılı Kanunun 55 nci maddesi icabı esasen Yargıtay hâkimlerine ilişkin hükümlere tabî bulunmakta oldukları ayrıca Yargıtay Savcılığı müessesesinin lâğvı sebebiyle 42 Yargıtay Savecısının Yargıtay Üyesi oldukları da göz önünde bulundurulurularak yapılan müzakereler sonunda Adalet Komisyonu metninin geçici 15 nci maddesinin Anayasaya aykırı bulunmadığına,

2. — Adalet Komisyonunca kabul edilen metnin hangi noktalarının Anayasaya aykırı olabileceği iddialarının ne olduğu Komisyon âzalarına sorulmuş bu hususun Adalet Komisyonu metninin 5 nci maddesinin Anayasanın 143 ncu maddesine aykırı olabileceği ileri sürülmesini mütaakıp bu hususun müzakeresine geçilmiş ve neticede 5 nci maddenin Anayasanın 143 ncu maddesine aykırı düşmekten ziyade mezkûr 143 ncu maddeyi teyideden ve bu maddeye vuzuh veren bir madde mahiyetinde olduğu görüşünü Komisyonda hâkim kanaat olarak tezahür etmiş ve Adalet Komisyonu metninin 5 nci maddesinde keza Anayasaya aykırı bulunmadığına karar verilmiştir.

Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere işbu rapor Yüksek Başkanlığa saygıyla sunulur.
Anayasa Komisyonu Başkanı Y.

Komisyonu Sözcüsü

Denizli
Fuat Arca

Isparta
Yusuf Uysal

Afyon Karahisar
Hasan Dinçer

Bütüis
K. Mümtaz Akışık

Çanakkale
Kemal Bağcıoğlu

Erzurum
Naci Gacıoğlu

İçel
Karşıym. Açıklıyacağıın.
Turhan Özgüner

İstanbul
O. Cemal Fersoy

Ordu
2 nei fıkraya katılmıyorum.
Cengiz Ekinci

Kastamonu
Mehmet Seydibeyoğlu
İmzada bulunamadı

Eskişehir
Söz hakkım mahfuzdur.
Seyfi Öztürk

İstanbul
Muhalefet şerhim ektir.
Reşit Ülker

Muş

Nermin Neftçi
İmzada bulunamadı

Muhalefet şerhi

Adalet Komisyonu tarafından kanun metnine eklenen geçici 15 nci maddenin Anayasanın 139 ncu maddesinin 2 nei fıkrasına aykırı olup olmadığından ibarettir.

Anayasa Komisyonu toplantısında Adalet Bakanlığı temsilcisi, Yargıtay temsilcisi, Yüksek Hâkimler Kurulu temsilcileri de hazır bulunmuşlar ve görüşlerini açıklamışlardır.

Anayasamızın 139 ncu maddesinin 2 nei fıkrası «Yargıtay üyeleri birinci sınıfa ayrılmış hâkim ve Cumhuriyet savcıları ile bu mesleklerden sayılanlar arasından Yüksek Hâkimler Kurulunca üye tamsayısının salt çoğunluğu ile gizli oyla seçilirler» hükmü taşımaktadır.

Adalet Komisyonunda kabul edilen geçici 15 nci madde ise «Yüksek Hâkimler Kurulunun Yargıtaydan seçilmiş olan üyeleri dışında kalan üyelerinden, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görevi başında olan asıl ve yedek üyelerle, usulü dairesinde son dönem için seçilmiş olup da, fiilî durum itibarıyla henüz göreve başlamamış olan asıl ve yedek üyeler, Yargıtay üyesi olurlar» hükmü vardır.

«Yargıtay üyeleri, birinci sınıfa ayrılmış hâkimler ve Cumhuriyet savcıları ile bu meslekten sayılanlar arasından» seçilirler eğer bu kanunun geçici 15 nci maddesinde sayılanlar bu nitelikleri taşıyanlarsa elbette Yargıtay üyesi seçilebileceklerdir. Taşımıyorlarsa gene elbette seçilemeyecek-

lerdir. Eğer bu niteliği taşımış olsalardı. Esasen bir geçici 15 nci madde getirilmesine ve uzun, uzun gerekçe yazılmasına hacet kalmazdı. Demek ki Anayasanın istediği bu niteliğini taşımadıkları için geçici bir madde ile bu düzenlenmek istemektedir. Bu durumu açıkça Anayasaya aykırı bulunmaktadır.

Her ne kadar Anayasamızın geçici 15 nci maddesinde Yargıtay Cumhuriyet savcılarının Yargıtay üyesi olacakları kabul edilmiş ise de bu bir Anayasa hükmüdür. Anayasa geçici bir madde ile açıkça bunu geçici olarak kabul etmiştir. Anayasa Yüksek Hâkimler Kurulu üyelerinin de Yargıtay üyesi olmalarını öngörmüş olsa idi şüphesiz orada bu madde içinde yer verirdi. Vermediğine göre bunu öngörmediği anlaşılmaktadır. Esasen açık Anayasa hükmü ortada dururken yorum yapmaya da imkân yoktur. Bu noktada eksiklik olduğu kanısı varsa tutulacak yol bir Anayasa değişikliği istemek olabilir.

Kaldı ki, Yüksek Hâkimler Kuruluna Yargıtay üyeleri dışından seçilen kişiler, seçime bağlı olarak ve bir idari görev yapmak için geçici ve devrî olarak seçülenler ve süreleri sonunda eski görevlerine dönerler. Bu nedenle de müktesep haktan bahsetmeye imkân olamaz. Yüksek Hâkimler Kurulu üyeliği Hâkimler Kanununda sayılmış bir derece ve sıfat değildir. Bundan ötürü de gadre uğradıklarından bahsetmeye imkân yoktur. Bu yere seçilirlerken belli bir süre için seçtiklerini bilmekte idiler. Nitekim daha önce süreleri bitenler görevlerine dönmüşlerdir. Aksi halde eşitliği sağlamak bakımından onlar için de hükümler sevk etmek gerekebilir.

Madde gerekçesinde Yüksek Hâkimler Kurulunun «Lağv» indan bahsedilmekte ve madde buna da dayatılmak istenmektedir. Anayasa Yüksek Hâkimler Kurulunu lâğvetmemiştir. Bu kuruluş yerinde durmakta yalnızca seçim esaslarında değişiklik getirilmektedir.

Bu sebeple iddia ve gerekçelerin hiçbirinde değildir ve geçici 15 nci madde Anayasanın 139 ncu maddesinin ikinci fıkrasına açıkça aykırı bulunmaktadır.

Hükümet temsilcisi gerek Adalet gerekse Anayasa Komisyonunda maddenin Anayasaya aykırı olduğunu belirtmiştir. Yargıtay temsilcisi de aynı görüşü ileri sürmüştür. Yüksek Hâkimler Kurulundan gelen üyelerden biri Anayasaya aykırı olmadığını ileri sürerken bir diğeri Yüksek Hâkimler Kurulunda bu konuda bir karar alınmadığını konuşan üyenin şahsi fikirlerini açıkladığını kendisinin de Yüksek Hâkimler Kurulunun bir üyesi olarak maddeyi Anayasaya aykırı bulduğunu ifade etmiştir. Bu sebeplerle çoğunluk görüşüne muhalifim.

Istanbul Milletvekili
Reşit Ülker